

ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Trnavská cesta 52
P.O.BOX 45
826 45 Bratislava

Bratislava, 16. januára 2023

Základné informácie o vtácej chrípke A(H5N1)

Epidémia vysokopatogénnej vtácej chrípky v rokoch 2021 – 2022 s presahom do roku 2023 je doteraz najväčšia pozorovaná v Európe. Údaje zo [spoločnej správy EFSA, ECDC a referenčného laboratória EÚ](#) poukazujú k začiatku decembra 2022 na celkovo 2520 ohnisk u hydiny až v 37 európskych krajinách, v dôsledku čoho bolo zabitých 50 miliónov vtákov v postihnutých zariadeniach. Celkovo 227 zistení bolo u vtákov chovaných v zajatí a 3867 prípadov vysokopatogénnej chrípky bolo zistených u voľne žijúcich vtákov.

- [V období od 11. júna do 9. septembra 2022](#) bolo v 16 európskych krajinách hlásených 788 prípadov vysokopatogénnej vtácej chrípky A(H5N1). Prípady boli zaznamenané u voľne žijúcich vtákov, hydiny aj vtákov chovaných v zajatí najmä v Nemecku, Francúzsku, Holandsku, Spojenom kráľovstve, Nórsku a Belgicku.
- [V období od 10. septembra do 2. decembra 2022](#) bolo v 27 európskych krajinách hlásených 1163 prípadov vysokopatogénnej vtácej chrípky A(H5N1). Prípady boli zaznamenané u voľne žijúcich vtákov (613), hydiny (398) aj vtákov chovaných v zajatí (151).

V septembri a v októbri 2022 boli [v Španielsku zaznamenané dva prípady osôb](#) pozitívne testovaných na chrípku spôsobenú vírusom vtácej chrípky A(H5N1). Osoby nemali príznaky ochorenia. Išlo o pracovníkov hydinárskej farmy v provincii Guadalajara, kde bolo 20. septembra 2022 potvrdené ohnisko nákazy u hydiny. Testovanie všetkých pracovníkov farmy prebehlo v rámci nariadených opatrení vzhľadom na ochorenia u hydiny. V roku 2021 bol v Spojenom kráľovstve hlásený [jeden prípad](#) osoby pozitívne testovanej na chrípku spôsobenú vírusom vtácej chrípky A(H5N1).

Čo je chrípka spôsobená vírusom vtácej chrípky A(H5N1)?

Vírusy vtácej chrípky môžu spôsobiť infekciu [u vtákov](#), ale aj u ľudí. Prirodzeným rezervoárom vírusu vtácej chrípky sú voľne žijúce vodné vtáky.

Vírusy vtácej chrípky sa delia na vírusy s vysokou a nízkou patogenitou. Vysokopatogénne vírusy vtácej chrípky spôsobujú u zvierat vysokú smrtnosť, zatiaľ čo nízkopatogénne vírusy spôsobujú mierne ochorenie alebo asymptomatickú infekciu.

Vysokopatogénny vírus vtácej chrípky A(H5N1) je vysoko infekčný pre viaceré druhy vtákov vrátane väčšiny druhov domácej hydiny. Na rozdiel od väčšiny ostatných vírusov vtácej chrípky tento vírus môže infikovať aj cicavce, vrátane mačiek či ošípaných. U európskej hydiny alebo voľne žijúcich vtákov bol zistený len sporadicky. Vysokopatogénny vírus vtácej chrípky preukázal schopnosť prenosu na človeka, zostáva však naňho slabo adaptovaný a prenos z vtákov na človeka je zriedkavým javom.

Hodnotenie rizika

V krajinách EÚ boli hlásené dva sporadické prípady pozitívne testovaných osôb v septembri/októbri 2022 a zatiaľ neexistujú dôkazy o prenose z osoby na osobu. Riziko prenosu na širokú verejnosť je extrémne nízke.

Pokračujúce monitorovanie a testovanie voľne žijúcich vtákov a domácej hydiny v EÚ je dôležité na zistenie a prevenciu ďalšieho šírenia tohto vysoko patogénneho vírusu na hydinu a iné chované vtáctvo.

Ako sa môže človek nakaziť?

K zoonotickému prenosu na človeka z infikovaných vtákov dochádza buď priamo, alebo nepriamym kontaktom s infikovanou živou alebo uhynutou hydinou. Takmer všetky infekcie u ľudí súviseli s úzkym kontaktom s infikovanými alebo chorými vtákmi alebo ich fekálnymi produktmi. Ohrozenými osobami sú najmä osoby, ktoré sú v priamom kontakte/manipulujú s chorými vtákmi alebo hydinou alebo ich kadávermi (napríklad farmári, veterinári a robotníci zapojení do utrácania a likvidácie). Medzi najčastejšie identifikované rizikové faktory spojené s infekciou vírusom A(H5N1) patrí kontakt s infikovanou krvou/orgánmi alebo telesnými tekutinami infikovanej hydiny; dotýkanie sa a starostlivosť o infikovanú hydinu či plávanie alebo kúpanie sa v potenciálne vírusom zaťažených rybníkoch: nekúpte sa vo vodách, kde sa zhromažďuje vodné vtáctvo a v okolí ktorých ste našli uhynuté vtáky alebo iné zvieratá. Medzi identifikované rizikové faktory patrí aj návšteva trhov so živými vtákmi v Ázii a prostredníctvom hydiny z drobného chovu v Egypte.

Aké sú u človeka príznaky ochorenia?

Chrípka spôsobená vírusom vtácej chrípky je infekčné ochorenie, ktoré sa obvykle prejavuje primárne respiračnými príznakmi. Klinický priebeh ochorenia A(H5N1) u ľudí závisí od vlastností vírusu vtácej chrípky a od predchádzajúceho zdravotného stavu pacienta. Často je charakterizovaný počiatočnou horúčkou a kašľom s rýchlou progresiou do ochorenia dolných dýchacích ciest. Príznaky ochorenia horných dýchacích ciest nemusia byť prítomné u všetkých pacientov. Ochorenie však môže prejsť aj do respiračného zlyhania, náhleho poškodenia pľúc a zlyhania vnútorných orgánov.

Aké sú odporúčania pre verejnosť?

V prípade, že spozorujete uhynuté vtáctvo, sa odporúča:

- pri nájdení uhynutých vtákov sa nedotýkajte kadáveru, vyvarujte sa akémukoľvek kontaktu s uhynutým vtáctvom, ich výlučkami a kontaminovanými predmetmi (povrch vajec, predmety v kuríne a pod.),
- podľa Štátnej veterinárnej a potravinovej správy je potrebné informáciu o uhynutom vtáctve čo najskôr nahlásiť na telefónne číslo 112 alebo orgánom Štátnej ochrany prírody SR.

Pri chove domácej hydiny je potrebné dodržiavať:

- zásady osobnej hygieny, najmä dôkladné umývanie rúk,
- v prípade zmeny správania sa hydiny okamžite informovať Štátnu veterinárnu a potravinovú správu SR.

Pri manipulácii s mäsom a vajíčkami z hydiny je dôležité:

- dôkladné a časté umývanie rúk teplou vodou a mydlom pri príprave surového mäsa z hydiny a vajec,
- surovú hydinu a vajcia skladovať a pripravovať oddelene od ostatných potravín; používať oddelené náradie, riady a pomôcky, ako napr. nože a dosky na krájanie pre manipuláciu so surovými potravinami,
- uskladňovať jedlo v nádobách - obaloch, aby ste zabránili kontaktu medzi surovinami a pripravenými jedlami; aby ste predišli kontaminácii iných potravín, hydinu rozmrazovať na podnose v chladničke,

- odstraňovať obaly, v ktorých bola zabalená hydina, vajcia, a hygienicky odstraňovať tekutinu vytekajúcu z rozmrazenej hydiny,
- dôkladné umývanie pracovných plôch, kuchynského náradia a riadu pod tečúcou teplou vodou s prídavkom čistiaceho prostriedku na riady,
- dôkladné varenie usmrcuje vírus - všetky jedlá z hydiny (vrátane vajec) je potrebné tepelne upraviť tak, aby sa dosiahla teplota najmenej 70 °C vo všetkých častiach spracovanej potraviny; ideálne je používať teplomer. Presvedčte sa pri tepelnej úprave, či šťava z mäsa hydiny je číra a nie ružová, či mäso hydiny nie je červené alebo ružové a v prípade vajec, či sú bielka a žĺtka pevné (odporúča sa tepelná úprava vajec min. 6 minút v závislosti od ich veľkosti),
- neodporúča sa konzumovať surové alebo nedostatočne tepelne upravené pokrmy z hydiny (vrátane vajec).

Osoby, ktoré prišli do priameho kontaktu s chorým alebo uhynutým vtáctvom, musia sledovať svoj zdravotný stav a v prípade vzniku príznakov chrípky/chrípke podobného ochorenia bezodkladne kontaktovať ošetrojúceho lekára, ktorý určí ďalší postup liečby a zrealizuje laboratórne vyšetrenie vzorky biologického materiálu od chorého (výter z nosa a hrdla).

Informácie o vtácej chrípke a situácia v Slovenskej republike sú dostupné tu: https://www.svps.sk/zvierata/choroby_chripka.asp

PhDr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD., MPH
hlavný hygienik Slovenskej republiky